

(ร่าง)

พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คและการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติ

พ.ศ. ...

.....

.....

.....

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๓๕ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา๑พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คและการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติพ.ศ. ...”

เหตุผล เนื่องด้วยร่างพระราชบัญญัตินี้ยังคงความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเฉพาะการสั่งจ่ายเช็คในขณะที่มีคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคาร และการสั่งจ่ายเช็คโดยทุจริตโดยถอนเงินออกจากธนาคาร จึงยังคงชื่อพระราชบัญญัติเดิมไว้ และเนื่องด้วยเนื้อหาสาระอีกส่วนหนึ่งของร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติขึ้น จึงใช้ชื่อร่างพระราชบัญญัติว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คและการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติพ.ศ. ...”

มาตรา๒พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เหตุผล เพื่อให้มีระยะเวลาที่พอสมควรในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติและเพื่อให้ประชาชนทราบโดยทั่วไป จึงกำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

มาตรา๓ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คพ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๔บทนิยาม

“เช็ค” หมายความว่าหนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่า ผู้สั่งจ่ายสั่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่งอันเรียกว่าผู้รับเงิน

“ผู้ทรงเช็ค” หมายความว่า ผู้มีสิทธิรับเงินตามเช็ค และให้หมายความรวมถึงผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายในกรณีเช็คผู้ถือ

“ผู้สั่งจ่ายเช็ค” หมายความว่า ผู้สั่งให้ธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามแก่ผู้รับเงินตามเช็ค

“ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติ” หมายความว่า หน่วยงานที่จัดตั้งภายในธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลการปฏิเสธการไม่ใช้เงินตามเช็ค และพิจารณาออกคำสั่งห้ามผู้สั่งจ่ายทำธุรกรรมทางธนาคารเพื่อเป็นมาตรการแทนการดำเนินคดีอาญาในการบังคับผู้สั่งจ่ายเช็คให้ชำระหนี้ตามเช็คและระงับความเสียหายจากการที่เช็คถูกปฏิเสธไม่ใช้เงิน

“คำสั่งห้ามผู้สั่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคาร” หมายความว่าคำสั่งห้ามสั่งจ่ายเช็ค ห้ามใช้บัตรเครดิต ห้ามใช้บัตรเดบิต หรือห้ามใช้บัตรธนาคารอื่นใด เว้นแต่เป็นการที่ผู้สั่งจ่ายติดต่อฝากหรือถอนเงินโดยตรงกับธนาคาร

“ธนาคาร” หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และให้หมายความรวมถึงธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์ในต่างประเทศ และสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑

“ธนาคารที่ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค” หมายความว่า ธนาคารที่ผู้สั่งจ่ายเปิดบัญชีไว้และได้สั่งจ่ายเช็คไปจากบัญชีนั้นและต่อมาได้ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค

“ธนาคารผู้เรียกเก็บเงินตามเช็ค” หมายถึง ธนาคารที่ผู้ทรงเช็คได้นำเช็คเข้าบัญชีเพื่อเรียกเก็บเงิน

“รัฐมนตรี” หมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

หมวด ๑

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

.....

มาตรา ๕ ผู้ได้ออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายในขณะที่ถูกคำสั่งห้ามมิให้ผู้สั่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคาร

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งปรับทั้งจำ

เหตุผล เนื่องจากการสั่งจ่ายเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและต่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินไม่สมควรจะเป็นความผิดอาญาอีกต่อไป เพราะขัดต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ ๑๑ ที่ห้ามลงโทษจำคุกบุคคลเพียงเพราะการไม่มีเงินชำระหนี้ทางแพ่ง ดังนั้นจึงยกเลิกความผิดฐานออกเช็คโดยไม่มีเงินชำระหนี้ตามเช็คไป

อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังคงกำหนดความผิดอาญาไว้ กรณี คือ การออกเช็คขณะที่ถูกคำสั่งห้ามมิให้ผู้สั่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคาร เพราะเป็นการกระทำที่ผู้สั่งจ่ายรู้ถึงข้อห้ามดังกล่าวแต่ยังฝ่าฝืนคำสั่งจึงเป็นการกระทำโดยเจตนาสร้างความเสียหายอย่างแน่แท้กับผู้ทรง กรณีนี้มีไว้เป็นการจำคุกบุคคลเพียงเพราะไม่มีเงินชำระหนี้ แต่เป็นการลงโทษพฤติกรรมที่ทุจริตและเจตนาก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ทรงเช็ค

ที่มาของมาตรานี้คือ ประมวลกฎหมายการเงินและการธนาคารฝรั่งเศส (Code monétaire et financier) มาตรา L. ๑๖๓-๒

มาตรา ๖ ความผิดตามมาตรา ๕ เป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา ๗ ห้ามมิให้ควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเพียงเพราะเหตุแห่งการถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๕ นี้ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๕ นี้โดยไม่มีประกันหรือมีประกันก็ได้ แต่ห้ามมิให้มีการเรียกหลักประกัน

เหตุผล แม้ยังคงกำหนดความผิดอาญาอันเกิดจากการใช้เช็คไว้บางกรณี แต่การกระทำความผิดดังกล่าวก็ไม่สมควรจะควบคุมตัวในฐานะอาชญากร จึงกำหนดให้มีมาตรานี้

มาตรา ๘ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลที่ดำเนินคดีตามมาตรา ๕ แจ้งการร้องทุกข์ การฟ้องคดี รวมทั้งชื่อและที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กับศูนย์ข้อมูลเช็คนแห่งชาติในทันทีที่ได้รับคำร้องทุกข์หรือคำฟ้อง

เหตุผล เพื่อให้ข้อมูลการดำเนินคดีสามารถเชื่อมโยงกับศูนย์ข้อมูลเช็คนแห่งชาติ จึงต้องกำหนดให้มีมาตรานี้

มาตรา ๙ ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๕ ได้ใช้เงินตามเช็คแก่ผู้ทรงเช็คหรือแก่ธนาคารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ธนาคารที่ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คแจ้งไปยังผู้สั่งจ่ายเช็คหรือหนี้ที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๕ ได้ออกเช็คเพื่อใช้เงินนั้น ได้สิ้นผลผูกพัน ไปก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เหตุผล มาตรานี้กำหนดระยะเวลาให้ผู้สั่งจ่ายเช็คที่กระทำความผิดอาญาตามมาตรา ๕ ยังคงมีทางออกแห่งการยุติคดีอาญาโดยชอบด้วยกฎหมาย ระยะเวลา ๓๐ วันจึงเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมให้ผู้สั่งจ่ายนำเงินมาชำระหนี้ตามเช็คที่เป็นความผิด เพื่อให้สิทธิภาคีอาญามาฟ้องระงับลง

ที่มาของมาตรานี้คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๙ ฉบับปัจจุบันที่เปิดโอกาสให้มีการชำระหนี้ตามเช็คภายใน ๓๐ วันเพื่อหลีกเลี่ยงคดี ดังนั้นเมื่อยังคงกำหนดความผิดอาญาอันเกิดจากการใช้เช็คตามร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้ ๒ กรณี สิทธิของผู้สั่งจ่ายเช็คที่เคยมีอยู่เดิมเพื่อการชำระหนี้ภายใน ๓๐ วันก็ไม่ควรจะถูกตัดออกไป

มาตรา ๑๐ ถ้าจำนวนเงินในเช็คแต่ละฉบับหรือหลายฉบับรวมกัน ไม่เกินจำนวนเงินที่ผู้พิพากษานายเดีวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งได้ การฟ้องคดีแพ่งเรียกเงินตามเช็คนั้นจะรวมฟ้องต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาก็ได้ การพิจารณาคดีแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

หมวด ๒

ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติ

มาตรา ๑๑ ให้จัดตั้ง “ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติ” ขึ้นในธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลการปฏิเสธการไม่ใช้เงินตามเช็คของธนาคารของธนาคารทุกแห่งในราชอาณาจักรและออกคำสั่งห้ามผู้ส่งจ่ายเช็คที่ถูกธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คทำธุรกรรมทางธนาคารกับธนาคารทุกแห่งในราชอาณาจักร

องค์ประกอบ และการบริหารงานของศูนย์ข้อมูลเช็คให้กำหนดโดยประกาศของรัฐมนตรี

เหตุผล เมื่อยกเลิกความผิดอาญารฐานออกเช็คแล้วไม่มียเงินชำระหนี้ตามเช็คแล้วจำเป็นต้องสร้างความน่าเชื่อถือในเช็คแทนมาตรการทางอาญา การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติเป็นระบบที่ใช้ในประเทศฝรั่งเศสที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายการเงินและการธนาคารฝรั่งเศส (Code monétaire et financier) เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในเช็คแทนการดำเนินคดีอาญาซึ่งจะลดปัญหาการดำเนินคดีอาญาผิดวัตถุประสงค์และนำทรัพยากรของรัฐมาใช้ดำเนินคดีอาญาเพื่อประโยชน์ส่วนตัวในการทวงหนี้ตามเช็ค และลดปัญหาคดีอาญาสิ้นศาลและสิ้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

มาตรา ๑๒ ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำระบบเชื่อมโยงข้อมูลการปฏิเสธการไม่ใช้เงินตามเช็คและคำสั่งห้ามมิให้ผู้ส่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคารระหว่างศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติกับธนาคารทุกแห่งในราชอาณาจักร เพื่อให้การแจ้งและการรับส่งข้อมูลและคำสั่งดังกล่าวระหว่างศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติกับธนาคารทุกแห่งในราชอาณาจักรสามารถทำได้ในทันที

(๒) รับแจ้งข้อมูลการปฏิเสธการไม่ใช้เงินตามเช็คจากธนาคาร

(๓) เรียกข้อมูลของผู้ส่งจ่ายเช็คจากธนาคาร กรมสรรพากร กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต หรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการทราบบัญชีธนาคารทั้งหมดของผู้ส่งจ่ายเช็คที่ถูกปฏิเสธการไม่ใช้เงินตามเช็ค

(๔) ออกคำสั่งห้ามมิให้ผู้ส่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคาร

(๕) เพิกถอนคำสั่งห้ามมิให้ผู้ส่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคาร

(๖) แจ้งคำสั่งห้ามมิให้ผู้ส่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคาร หรือแจ้งการเพิกถอนคำสั่งห้ามมิให้ผู้ส่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคาร หรือเรื่องอื่นใดไปยังธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งในราชอาณาจักร

(๗) แจ้งคำสั่งห้ามมิให้ผู้ส่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคาร หรือการเพิกถอนคำสั่งห้ามมิให้ผู้ส่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคารกับผู้ยื่นคำขอที่ประสงค์จะทราบข้อมูล

(๘) ติดตาม กำกับดูแล ธนาคารในการปฏิบัติตามคำสั่งและการเพิกถอนคำสั่งตาม (๔) และ (๕)

(๙) ออกระเบียบเก็บเงินค่าธรรมเนียมในการดำเนินงานของศูนย์ข้อมูลเช็คจากธนาคารทุกแห่งในราชอาณาจักร โดยค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจะต้องสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับต้นทุนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

(๑๐) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับชำระค่าปรับทางปกครองและรับชำระค่าปรับทางปกครองตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ ของพระราชบัญญัตินี้

(๑๑) ออกระเบียบอื่นใดในการดำเนินงานของศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติ

เหตุผล มาตรการนี้กำหนดอำนาจหน้าที่ของศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติ

ที่มาของมาตรการนี้คือ ประมวลกฎหมายการเงินและการธนาคารฝรั่งเศส (Code monétaire et financier มาตรา๑๓๑-๘๕

มาตรา ๑๓ เมื่อได้มีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงิน โดยขอด้วยกฎหมายถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค นั้นเพราะเหตุที่เงินในบัญชีไม่เพียงพอชำระหนี้ตามเช็คให้ธนาคารที่ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งให้ผู้ส่งจ่ายเช็คทราบถึงการปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้นพร้อมทั้งแจ้งข้อมูลและผลที่เกิดขึ้นของการถูกปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค รวมทั้ง ความผิดและโทษทางอาญาที่เกิดขึ้นหากมีการส่งจ่ายเช็คในระหว่างถูก คำสั่งระงับธุรกรรมทางธนาคาร

(๒) กำหนดเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน และแจ้งให้ผู้ส่งจ่ายเช็คนำเงินเข้าบัญชีที่ส่งจ่ายเช็คให้เพียงพอต่อจำนวนเงินที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน

(๓) แจ้งข้อมูลการปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค ไปยังศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติเพื่อพิจารณาออกคำสั่งห้ามผู้ส่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคารในทันทีนับแต่ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คเว้นแต่ธนาคารจะให้สินเชื่อกับผู้ส่งจ่ายเช็ค

เหตุผล มาตรการนี้กำหนดหน้าที่ให้ธนาคารผู้ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คมีหน้าที่หลายประการ เช่น

ธนาคารที่ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ส่งจ่ายเช็คทราบถึงผลที่จะเกิดขึ้นหลังธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน รวมทั้งความผิดอาญาฐานออกเช็คในขณะที่ได้รับคำสั่งห้ามผู้ส่งจ่ายทำธุรกรรมทางธนาคาร ธนาคารยังมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ส่งจ่ายนำเงินมาเข้าบัญชีให้เพียงพอชำระหนี้ตามเช็คภายใน ๓๐ วัน โดยระยะเวลา ๓๐ วันนี้เป็นกรทำให้โอกาสผู้ส่งจ่ายนำเงินมาชำระหนี้ หากผู้ส่งจ่ายนำเงินเข้าบัญชีภายใน ๓๐ วัน ธนาคารจะชำระเงินให้ผู้ทรงเช็ค พร้อมทั้งแจ้งให้ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติเพิกถอนคำสั่งห้ามผู้ส่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคารในทันทีตามมาตรา ๑๕ วรรค ๒

นอกจากนี้ ธนาคารที่ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คมีหน้าที่ต้องแจ้งข้อมูลการปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คให้ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติในทันทีแบบ Real time เพื่อให้ข้อมูลทั้งหมดไปอยู่ที่ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติ ส่วนศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติจะออกคำสั่งห้ามผู้ส่งจ่ายทำธุรกรรมทางธนาคารเมื่อใดอยู่ในดุลพินิจของศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติ

มาตรา ๑๔ ธนาคารมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามเช็ค เมื่อ

(๑) จำนวนเงินที่ระบุในเช็คไม่เกินห้าร้อยบาท หรือตามจำนวนที่กำหนดโดยประกาศของรัฐมนตรี

(๒) เช็คที่เรียกเก็บนั้นเป็นเช็คที่ธนาคารออกให้กับผู้ส่งจ่ายเช็คโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ (๒) แห่งพระราชบัญญัตินี้และเป็นเช็คที่ส่งจ่ายในระหว่างที่ผู้ส่งจ่ายเช็คถูกคำสั่งห้ามมิให้ทำธุรกรรมทางธนาคารหรือในระหว่างถูกดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๕

(๓) เช็คที่เรียกเก็บนั้นเป็นเช็คที่ถูกส่งจ่ายภายหลังจากธนาคารเรียกคืนเช็คจากผู้ส่งจ่ายที่ถูกคำสั่งห้ามมิให้ทำธุรกรรมทางธนาคารแต่ธนาคารไม่ได้รับคืนตามมาตรา ๑๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ธนาคารจะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความพยายามอย่างเหมาะสมในการติดตามเช็คคืน

ธนาคารที่ต้องจ่ายเงินตามเช็คตามความในวรรคแรกย่อมรับช่วงสิทธิของผู้ทรงเช็คในการไล่เบียดกับผู้ส่งจ่ายเช็ค โดยให้ธนาคารที่ต้องจ่ายเงินตามเช็คในมาตรานี้เป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิ์เหนือผู้ส่งจ่ายเช็ค

เหตุผล ธนาคารมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามเช็คหากเป็นเช็คจำนวนเงินเล็กน้อย โดยกำหนดไว้ ๕๐๐ บาท เทียบกับหน้าที่ของธนาคารในฝรั่งเศสที่ต้องจ่ายเงินตามเช็ค ๑๕ ยูโร (ประมาณ ๖๐๐ บาท)นอกจากนี้ด้วยเหตุที่อัตราเงินเพื่อเพิ่มขึ้นทำให้ค่าเงินเปลี่ยนไป จึงได้กำหนดให้รัฐมนตรีประกาศจำนวนเงินที่เกิน ๕๐๐ บาทได้โดยไม่ต้องแก้ไขพระราชบัญญัติ

นอกจากนี้ธนาคารยังมีหน้าที่ต้องจ่ายเช็คที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ (๒) เพราะเหตุว่าเป็นความเสียหายของธนาคารเองที่อนุญาตให้ผู้ส่งจ่ายยังคงใช้เช็คได้อีกทั้งที่มีคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคาร

ท้ายสุดธนาคารต้องจ่ายเงินตามเช็คที่ไม่ได้รับคืนจากผู้สั่งจ่าย เพราะเป็นความผิดพลาดของธนาคารที่ไม่ยอมเรียกคืนแบบเช็คที่ยังไม่ได้ใช้ในระหว่างที่ผู้สั่งจ่ายถูกคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคาร แต่ธนาคารอาจยกข้อต่อสู้ว่าได้ใช้ความพยายามเรียกแบบเช็คคืนตามสมควรแล้ว ธนาคารก็ไม่ต้องมีหน้าที่จ่ายเงินตามเช็ค

ที่มาของมาตรานี้ คือ ประมวลกฎหมายการเงินและการธนาคารฝรั่งเศส (Code monétaire et financier) มาตรา L ๑๓๑-๘๑, ๑๓๑-๘๒ และ ๑๓๑-๘๓

มาตรา ๑๕ เมื่อธนาคารแจ้งข้อมูลการปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คตามมาตรา ๑๓ (๑) ให้ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาออกคำสั่งห้ามผู้สั่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคารเป็นเวลาไม่เกินห้าปี กับผู้สั่งจ่ายเช็คที่ธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค

(๒) แจ้งคำสั่งห้ามผู้สั่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคารไปยังผู้สั่งจ่ายเช็ค พร้อมทั้งผลของการฝ่าฝืนสั่งจ่ายเช็คระหว่างถูกคำสั่งดังกล่าวรวมทั้งโทษทางอาญาที่เกิดขึ้นหากมีการสั่งจ่ายเช็คในระหว่างถูกคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคาร

(๓) แจ้งคำสั่งห้ามผู้สั่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคารไปยังธนาคารทุกแห่งที่อยู่ในราชอาณาจักรเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งปฏิบัติตามคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคาร

การอุทธรณ์คำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารอยู่ในเขตอำนาจศาลที่พิจารณาคดีแพ่ง โดยการใช้สิทธิอุทธรณ์ดังกล่าว ไม่มีผลเป็นเหตุการบังคับคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคาร เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น คำพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งให้เป็นที่สุด

เหตุผล ศูนย์ข้อมูลเช็คมีอำนาจที่จะพิจารณาออกคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารเป็นเวลาไม่เกิน ๕ ปี การกำหนดระยะเวลาของคำสั่งและระยะเวลาในการออกคำสั่งอาจพิจารณาจากเหตุปัจจัยหลายประการเช่น ประวัติการถูกปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค จำนวนเงินตามเช็ค ความเสียหายต่อสังคม ฯลฯ

ที่มาของมาตรานี้คือ ประมวลกฎหมายการเงินและการธนาคารฝรั่งเศส (Code monétaire et financier) มาตรา L ๑๓๑-๘๘ วรรค ๑ ออกคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคาร ๕ ปี มาตรา ๑๓๑-๘๙ กรณีเขตอำนาจศาลแพ่ง และมาตรา ๑๓๑-๘๕ กรณีศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติมีหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลแต่ผู้เดียว

มาตรา ๑๖ เมื่อได้รับแจ้งคำสั่งห้ามผู้สั่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคาร ให้ธนาคารทุกแห่งในราชอาณาจักรดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารกับผู้สั่งจ่ายเช็คที่ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติแจ้งชื่อไว้

(๒) ระงับการออกสมุดเช็คใหม่ รวมทั้งบัตรเครดิต หรือบัตรธนาคารชนิดอื่น

(๓) เรียกคืนสมุดเช็คที่ยังไม่ได้ส่งจ่าย บัตรเครดิต หรือบัตรธนาคารอื่นที่มีอยู่ในทุกบัญชีจากผู้ส่งจ่ายเช็คที่ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติแจ้งชื่อไว้

เหตุผล เพื่อให้คำสั่งห้ามผู้ส่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคารมีผลบังคับทั่วประเทศกับทุกธนาคารพาณิชย์ จึงจำเป็นต้องกำหนดหน้าที่ให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งที่ได้รับแจ้งจากศูนย์ข้อมูลเช็คร่วมกันใช้มาตรการบังคับให้ผู้ส่งจ่ายรีบชำระเงินตามเช็ค และยังเป็น การคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากการรับเช็คจากผู้ส่งจ่ายเช็คที่น่าเชื่อถือ อีกทั้งยังสร้างระบบความน่าเชื่อถือของเช็คแทน โทษทางอาญาอีกด้วย

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายเช็คที่ถูกคำสั่งห้ามมิให้ทำธุรกรรมทางธนาคารมีชื่อเป็นเจ้าของบัญชีร่วมกับผู้อื่นในบัญชีของตน คำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารให้มีผลถึงผู้มีชื่อในบัญชานั้นทุกคน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่ามีการกำหนดให้ผู้ส่งจ่ายแต่ผู้เดียวเท่านั้นที่เป็นผู้รับผิดชอบในการออกเช็ค

ในกรณีที่มีหลักฐานปรากฏว่าผู้ส่งจ่ายที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเป็นตัวแทนในการออกเช็คตามสัญญาตัวแทน ให้ศูนย์ข้อมูลเช็คมีอำนาจพิจารณาออกคำสั่งห้ามมิให้ทำธุรกรรมทางธนาคารกับตัวการด้วย

เหตุผล มาตรการนี้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ส่งจ่ายใช้ผู้อื่นออกเช็คและปิดความรับผิดชอบรวมทั้งกรณีที่ผู้ส่งจ่ายที่แท้จริงตั้งผู้อื่นเป็นตัวแทนด้วย ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติก็มีอำนาจออกคำสั่งห้ามถึงตัวการด้วยตามหลักทั่วไปของกฎหมายตัวแทน

มาตรา ๑๘ ผู้ส่งจ่ายเช็คที่ถูกคำสั่งห้ามมิให้ทำธุรกรรมทางธนาคารอาจร้องขอเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวได้เมื่อได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ชำระค่าปรับตามมาตรา ๒๖ โดยธนาคารที่ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คอาจเป็นผู้เรียกเก็บค่าปรับแทนผู้ส่งจ่ายเช็คพร้อมทั้งนำส่งค่าปรับให้ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติ

(๒) ดำเนินการชำระหนี้ตามเช็คในกรณีหนึ่งกรณีใดต่อไปนี้

(ก) นำเงินตามเช็คที่ธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินพร้อมดอกเบี้ยนับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คเข้าบัญชีธนาคารของตน และให้ธนาคารที่ปฏิเสธการจ่ายเงินแจ้งให้ผู้ทรงเช็คหรือธนาคารผู้เรียกเก็บเงินตามเช็คนำเช็คมาแลกเงินจำนวนดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ยไป

(ข) ชำระหนี้ตามเช็คพร้อมดอกเบี้ยกับผู้ทรงเช็คและนำเช็คที่ถูกปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คมาคืนให้กับธนาคารที่ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค

(ค) ธนาคารที่ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คยอมให้สินเชื่อกับผู้สั่งจ่ายเช็ค โดยการยอมจ่ายเงินพร้อมดอกเบี้ยตามเช็คให้กับผู้ทรงเช็ค

ให้ธนาคารหรือผู้สั่งจ่ายที่ถูกคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารแจ้งการชำระหนี้ตามเช็คให้กับศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติโดยทันที

มาตรา ๑๕ ให้ศูนย์ข้อมูลเช็คที่ได้รับการแจ้งการจ่ายค่าปรับและการชำระหนี้ตามเช็คตามมาตรา ๑๔ ดำเนินการเพิกถอนคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารภายในกำหนดเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับการแจ้งการจ่ายค่าปรับและการชำระหนี้ตามเช็คจากธนาคาร โดยการกำหนดระยะเวลาในการเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวให้พิจารณาถึงความเสียหายต่อสังคมที่เกิดจากการปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค พฤติการณ์การออกเช็คของผู้สั่งจ่ายเช็ค จำนวนเงินที่สั่งจ่ายเช็ค ประวัติการถูกปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คความตั้งใจของผู้สั่งจ่ายเช็คในการชำระหนี้ตามเช็ครวมทั้งความตั้งใจของผู้สั่งจ่ายเช็คในการขอคืนสิทธิการทำธุรกรรมทางธนาคาร

ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายเช็คได้ดำเนินการนำเงินเข้าบัญชีภายในกำหนดเวลาสามสิบวันตามมาตรา ๑๓ (๒) และธนาคารที่ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คได้ชำระเงินตามเช็คให้กับผู้ทรงเช็คจนครบถ้วนแล้ว ให้ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติเพิกถอนคำสั่งห้ามผู้สั่งจ่ายเช็คทำธุรกรรมทางธนาคารในทันที เว้นแต่ผู้สั่งจ่ายเช็คเคยได้รับคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารมาแล้ว ให้ศูนย์ข้อมูลเช็คเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวโดยใช้หลักเกณฑ์ตามความในวรรคก่อน

ในกรณีที่ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติไม่เพิกถอนคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารในทันที ให้ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติแจ้งกำหนดระยะเวลาในการเพิกถอนคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารตามความในวรรคหนึ่งให้กับผู้สั่งจ่ายทราบ ผู้สั่งจ่ายสามารถอุทธรณ์กำหนดระยะเวลาเพิกถอนคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารได้ต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีแพ่ง โดยคำพิพากษาของศาลให้ถือเป็นที่สุด

เมื่อศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติเพิกถอนคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคาร ให้ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติแจ้งการเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวไปยังผู้สั่งจ่ายที่ถูกคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารและธนาคารทุกแห่งที่อยู่ในราชอาณาจักร

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเพิกถอนคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารให้กำหนดโดยประกาศของรัฐมนตรี

เหตุผล มาตรานี้กำหนดการเพิกถอนคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารเมื่อผู้สั่งจ่ายได้มีการชำระเงินตามเช็คเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามก็ดี เพื่อให้เป็นบทลงโทษ (sanction) และให้เกิดความเจ็บปวด (pain) กับผู้สั่งจ่ายที่ขาดวินัยในการใช้เงิน ศูนย์ข้อมูลเช็คมีอำนาจคืนสิทธิให้กับผู้สั่งจ่ายช้าหรือเร็วก็ได้ แต่ต้องไม่เกิน ๑ ปีโดยพิจารณาจากหลายปัจจัยที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕ วรรค ๓

มาตรา ๒๐ เมื่อมีการโอนเงินเข้าบัญชีของผู้ส่งจ่ายเช็คภายหลังจากเวลาที่ธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค ให้ธนาคารที่ปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คกันเงินทั้งหมดไว้เพื่อชำระหนี้ตามเช็คให้กับผู้ทรงเช็คจนเพียงพอ ในกรณีที่มีเช็คหลายฉบับที่ถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน บุริมสิทธิ์ของผู้ทรงเช็คแต่ละฉบับให้พิจารณาจากลำดับวันที่ลงในเช็ค

เหตุผล มาตรานี้กำหนดให้ธนาคารนำเงินที่มีการโอนเข้าบัญชีไปใช้หนี้ตามเช็คที่ถูกปฏิเสธไม่ใช้เงิน โดยกำหนดบุริมสิทธิ์ตามวันที่ลงในเช็ค

ที่มา ประมวลกฎหมายการเงินและการธนาคารฝรั่งเศส (Code monétaire et financier) มาตรา L ๑๓๑-๓๓ และ ๑๓๑-๓๔

หมวด ๓

โทษปรับทางปกครอง

มาตรา ๒๑ ธนาคารใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา ๑๓ (๓) หรือ มาตรา ๑๖ (๑) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๒๒ ธนาคารใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๘ (๑) มาตรา ๑๘ (๒) (ก) หรือมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๒๓ ธนาคารใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๖ (๒) หรือมาตรา ๑๖ (๓) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา ๒๔ ธนาคารใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา ๑๓ (๑) หรือมาตรา ๑๓ (๒) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๒๕ ให้ศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติมีอำนาจออกคำสั่งปรับธนาคารที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้และให้ค่าปรับทางปกครองเป็นรายได้ของศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติ

มาตรา ๒๖ ผู้ส่งจ่ายเช็คที่ถูกคำสั่งห้ามทำธุรกรรมทางธนาคารต้องระวางโทษไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท

มาตรา ๒๗ ค่าปรับทางปกครองในหมวดนี้ให้เป็นรายได้ของศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติเพื่อใช้ในการดำเนินงาน โดยมีต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน

มาตรา ๒๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ ใช้บังคับมานานแล้วบทบัญญัติที่มีอยู่ไม่เหมาะสมหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องการกำหนดโทษจำคุกกับผู้สั่งจ่ายเช็คที่ไม่มีเงินเพียงพอชำระหนี้ตามเช็ค ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ลงโทษจำคุกบุคคลเพียงเพราะไม่มีเงินชำระหนี้ตามสัญญาอันเป็นการขัดต่อหลักการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเป็นภาคีอีกทั้งสถานการณ์ปัจจุบันได้ปรากฏว่ามีการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คอย่างผิดวัตถุประสงค์โดยเป็นการดำเนินคดีอาญาเพียงเพื่อเป็นเครื่องมือเร่งรัดให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามเช็ค อันเป็นการสร้างภาระเกินสมควรให้กับองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อย่างไรก็ตาม การยกเลิกความผิดอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คและคงความผิดอาญาไว้เฉพาะเรื่องสำคัญอาจทำให้เช็คขาดความน่าเชื่อถือการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเช็คแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่ออกคำสั่งห้ามผู้สั่งจ่ายเช็คที่ถูกปฏิเสธไม่ให้เงินตามเช็คทำธุรกรรมทางธนาคาร เป็นมาตรการในการเร่งรัดชำระหนี้ตามเช็คที่เหมาะสมที่ใช้แทนที่การดำเนินคดีอาญา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้